

Ἐν δὲ ταῖς ἀθήναις ἐκλεκομένης
ἀγῶς τῆ Παναγίας Πρωτοκλήτου τῆ
Γνωστῆς ἀγῶς ἐν αὐτῷ θεωρεῖται
κατείδωλον ὄραμα τῆς πόλεως.

Ὅν σὺν ἀγνοήσαντες
ἐνσεβεῖτε τὰτον ἐγὼ
καταγγέλλω νῦν ἡμῖν

ΤΙΝΕΣ ΔΕ ἄνδρες αὐτῷ,
ἐπιθεῖσαν ἐν οἷς ἑδί-
κηνος ἀεὶ πα- ἔτι νη τις
γῆτι ὀνόματι
Διός

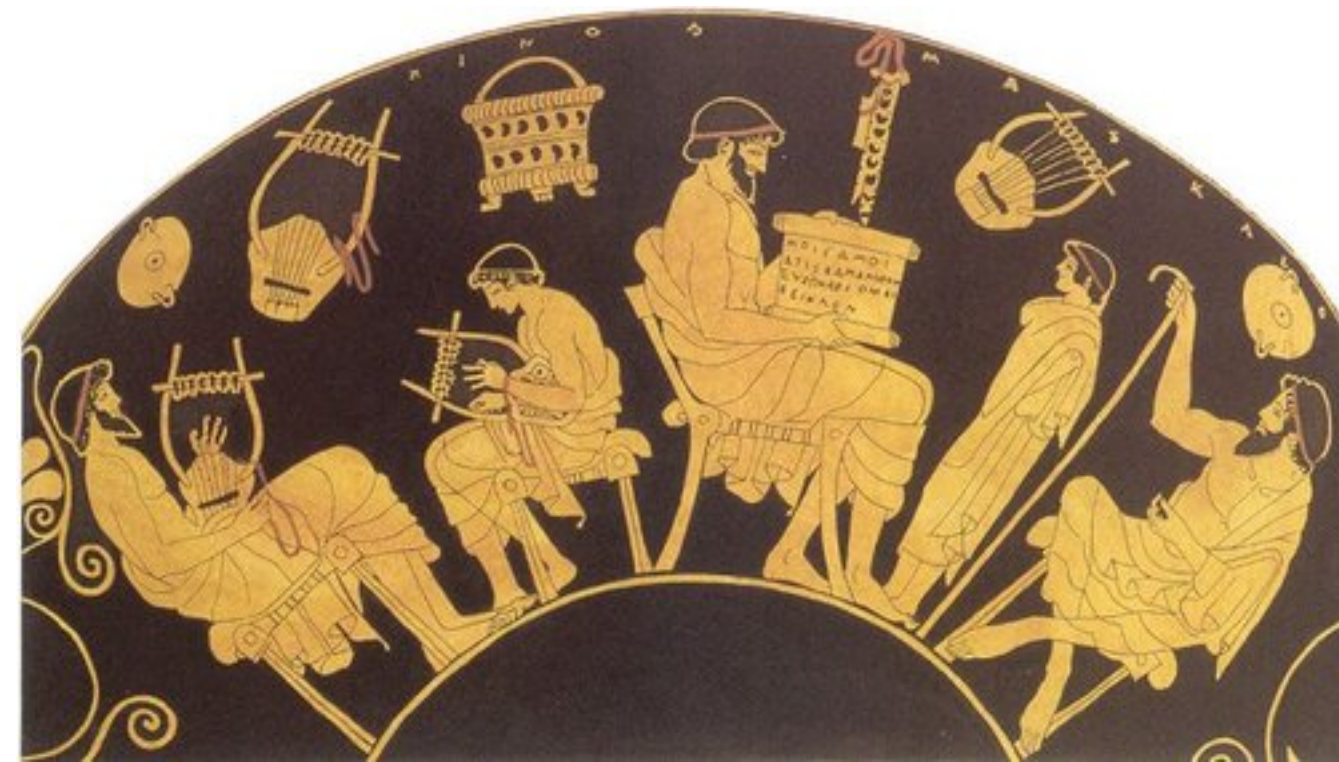

Εισαγωγή στη Θεολογία

Ιστορικά στοιχεία για το περιεχόμενο και τους σκοπούς του μαθήματος «Εισαγωγή στη Θεολογία»

1. Παρουσιάζεται ο επιστημονικός και χαρισματικός χαρακτήρας της Θεολογίας
2. Αποσαφηνίζεται το γνωστικό αντικείμενο των θεολογικών σπουδών κατά τομείς και επιμέρους γνωστικά αντικείμενα,
3. Προβάλλεται η σχέση και η σημασία της Θεολογίας για την Εκκλησία,
4. Αναλύεται η σχέση της με τις άλλες επιστήμες, με τη Φιλοσοφία, την Τέχνη και τον Πολιτισμό, καθώς και η προοπτική της στο μέλλον.
5. "Εισαγωγή στη Θεολογία" ως ιδιαίτερο μάθημα αποσκοπεί να προσφέρει γενικές και εισαγωγικές γνώσεις και προσεγγίσεις στην επιστήμη της Θεολογίας στους φοιτητές της Θεολογίας αλλά και σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Η εγκυκλοπαιδεία της Θεολογίας και οι ρίζες της
στην εγκύκλιο παιδεία στην αρχαιοελληνική και
λατινική αρχαιότητα

Τρικτύς ή Trivium

- Γραμματική
- Λογική
- Ρητορική

Η εγκυκλοπαιδεία της Θεολογίας και οι ρίζες της στην εγκύκλιο παιδεία στην αρχαιοελληνική και λατινική αρχαιότητα

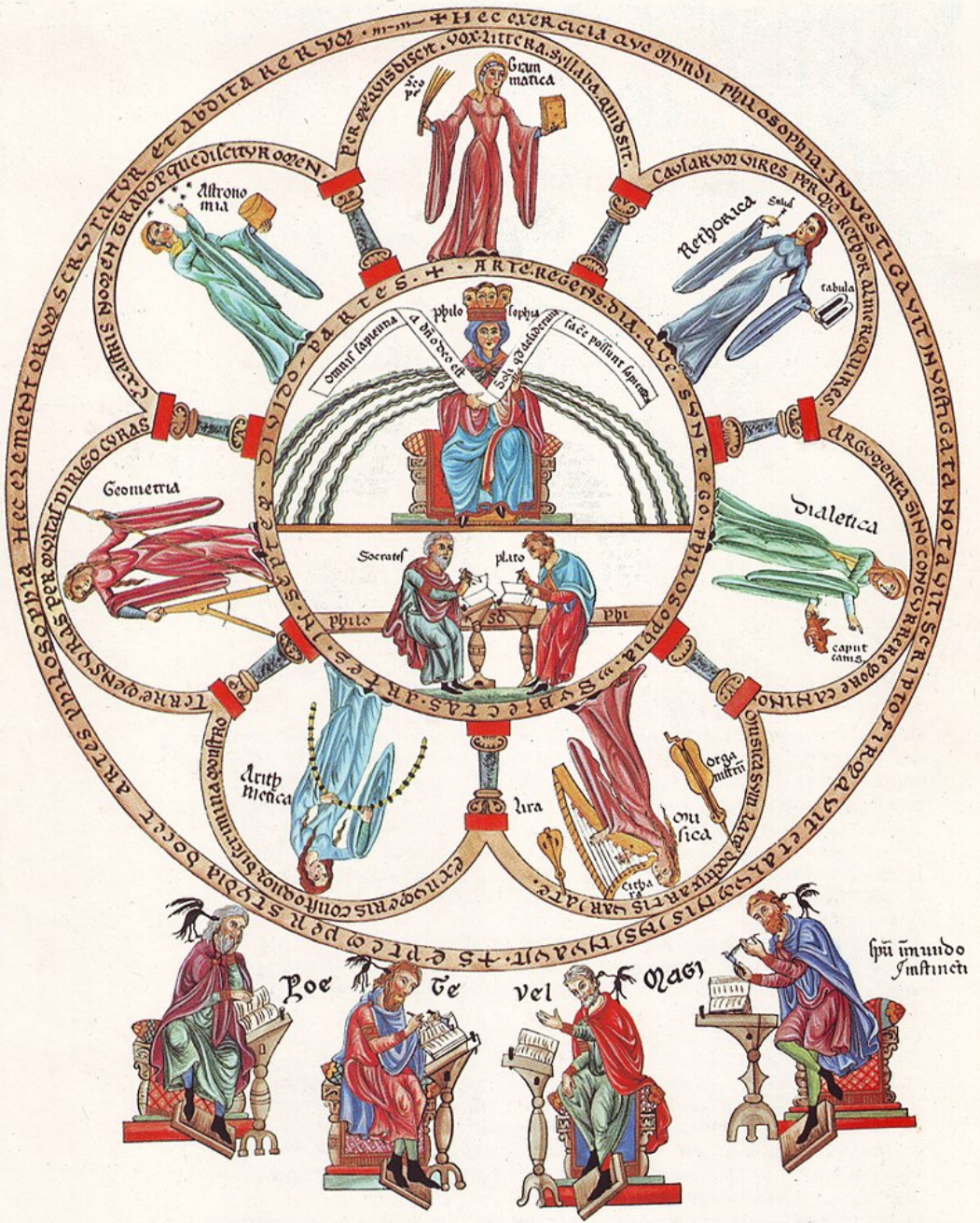
Στη λατινόφωνη παράδοση οι δύο κύκλοι της διδασκόμενης ύλης, η τρικτύς (τρία) και η τετρακτύς (τέσσερα), ονομάστηκαν αντιστοίχως trivium και quatrivium. Ονομάστηκαν επίσης artes liberales, δηλαδή ελεύθερες τέχνες (μαθήματα), γιατί απέβλεπαν στην παιδεία των εύπορων κυρίως νέων, οι οποίοι δεν ήταν υποχρεωμένοι να εργάζονται χειρωνακτικά για την επιβίωσή τους και ως εκ τούτου διέθεταν ελεύθερο χρόνο για την πνευματική τους καλλιέργεια.

Τετρακτύς ή Quadtrivium,

- Αριθμητική
- Γεωμετρία,
- Αστρονομία
- Μουσική

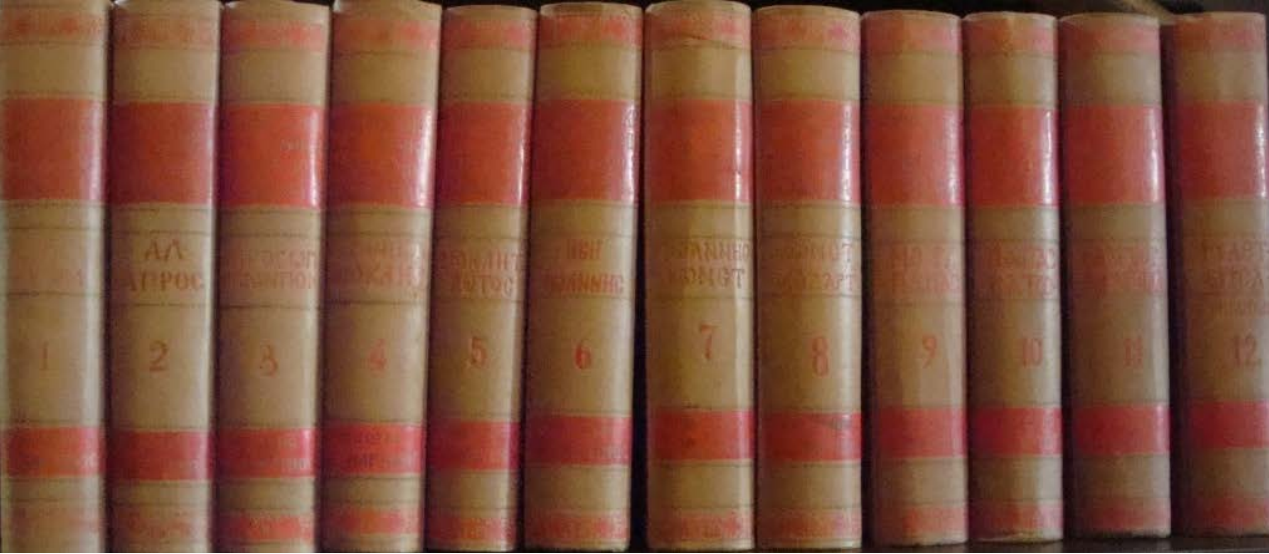

Η εικόνα (αριστερά) (Hortus deliciarum [Κήπος των Απολαύσεων] του Herrad von Landsberg) είναι μέρος ενός εικονογραφημένου χειρογράφου του 12ου αιώνα.

Απεικονίζει τις επτά ελεύθερες τέχνες του Trivium και του Quadrivium γύρω από τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα και τη Φιλοσοφία.

Οι επτά φιλελεύθερες τέχνες συνδέθηκαν μεταξύ τους με μια φιλοσοφική προσέγγιση για την ανακάλυψη των πρώτων αρχών του σύμπαντος και της ανθρωπότητας.

Εγκύκλιος παιδευσίς
ή παιδεία,
έγκυκλος παιδεία:
encyclopedia ως
συγκέντρωση της
κεκτημένης ή
υπάρχουσας
γνώσης

Η εγκυκλοπαιδεία της Θεολογίας ως σύντομη παρουσίαση του περιεχομένου της θεολογικής επιστήμης και γνώσης

Οι στόχοι της εγκυκλοπαιδείας της Θεολογίας:

να παρουσιάσει τη Θεολογία ως μία Επιστήμη, η οποία έχει δικό της σύστημα και επιμέρους κλάδους (Ερμηνευτικός, Ιστορικός, Συστηματικός και Πρακτικός)

να προβάλλει τη σημασία της Θεολογίας για την Εκκλησία

να καθορίσει τις σχέσεις της με τις υπόλοιπες Επιστήμες και τη Φιλοσοφία

να προσφέρει γενικές γνώσεις σε κάθε αρχάριο φοιτητή/φοιτήτρια της Θεολογίας ή κάθε ενδιαφερόμενο/ενδιαφερόμενη

- Η Εισαγωγή στη Θεολογία και η ιστορία της
- Ο όρος «θεολογία» στην αρχαιοελληνική και στη χριστιανική γραμματεία
- Η Θεολογία ως διαρκής ερμηνεία της εμπειρίας της Εκκλησίας, η οποία αποτυπώνεται στην Αγία Γραφή, Παλαιά και Καινή Διαθήκη

**Οι ιστορικές,
πολιτισμικές και
θεολογικές
προϋποθέσεις
της συνάντησης
Ελληνισμού και
Χριστιανισμού
ως προϋπόθεση
για την
ανάπτυξη της
Θεολογίας**

Ελληνισμός και Χριστιανισμός Η συνάντηση των δύο κόσμων

Ο θρύλος της μετάφρασης
των Εβδομήκοντα
Η μετάφραση της Παλαιάς
Διαθήκης στην Αλεξάνδρεια
της Αιγύπτου

† ΑΡΙΣΤΕΑΣ

ΦΙΛΟΚΡΑΤΕΙ †

ἐπιμόρου διηγήσασθαι ὡς φίλοι ἐργασθῆναι τὴν ἐπιτήδευσιν ἡμετέραν τυχίας περὶ
ἐνθάδε βαρομτομτομίου δαίμων ἀρχιερέα συμεταμόρησεν διὰ τὸ σὲ ἀβριστεύειν
πεποιήσασθαι παρὸς κατὰ ὑπομιμητικὴν στυραϊκούσασθαι ἀβριστεύειν ὡς περὶ κείνην
καὶ διὰ τὴν πεπενηναισάφωσθαι ἐκθέσασθαι ἡμετέραν ἡμετέραν ἡμετέραν ἡμετέραν ἡμετέραν

Η περίφημη επιστολή του Αριστέα προς Φιλοκράτη

«Τίς οὖν ἐστὶν ἡ δευτέρα αἰτία, δι' ἣν δυσκολωτέρα ἡ Παλαιὰ Διαθήκη τῆς Νέας ἐστίν; Οὐχὶ τῇ ἐγχωρίῳ φωνῇ ἔχομεν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην παρ' ἡμῖν γεγραμμένην· ἀλλ' ἑτέρα μὲν συνετέθη γλώττη, ἑτέρα δὲ ἔχομεν αὐτὴν ἀναγινωσκομένην ἡμεῖς. Τῇ γὰρ Ἑβραίων φωνῇ παρὰ τὴν ἀρχὴν συνεγράφη, ἡμεῖς δὲ αὐτὴν τῇ Ἑλλήνων παρελάβομεν γλώττη· ὅταν δὲ γλῶττα ἐρμηνευθῇ εἰς ἑτέραν γλῶτταν, πολλὴν ἔχει τὴν δυσκολίαν. Καὶ ἴσασιν ἀκριβῶς, ὅσοι πολλῶν γλωσσῶν εἰσὶν ἔμπειροι, πῶς οὐ δυνατόν πᾶσαν τὴν σαφήνειαν τῆς φωνῆς τῆς ἐν τῇ οἰκείᾳ φύσει κειμένης μετενεγκεῖν εἰς τὴν ἑτέραν μεταβάλλοντας γλῶσσαν. Τοῦτο οὖν αἴτιον τῆς δυσκολίας τῆς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ γέγονε. Πρὸ γὰρ τριακοσίων ἐτῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων, πρὸς τὴν Ἑλλάδα μετηνέχθη γλῶσσαν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, χρησίμως σφόδρα καὶ ἀναγκαίως. Ἔως μὲν γὰρ ἐνὶ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων διελέγετο, ἔμενον ἐν τῇ Ἑβραϊδί φωνῇ. Οὐδεὶς γὰρ τότε ἔμελλεν αὐτῇ προσέχειν, τοῦ λοιποῦ τῶν ἀνθρώπων γένους εἰς θηριωδίαν ἐσχάτην ἐληλακότος. Ἐπειδὴ δὲ ἔμελλεν ὁ Χριστὸς παραγίνεσθαι, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν πρὸς ἑαυτὸν καλεῖν, οὐχὶ διὰ τῶν ἀποστόλων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν προφητῶν καὶ γὰρ κάκεῖνοι πρὸς τὴν πίστιν ἡμᾶς χειραγωγοῦσι τῆς τοῦ Χριστοῦ γνώσεως, τηνικαῦτα λοιπὸν ὡσπερὶ τινὰς εἰσόδους καὶ ὁδοὺς τὰς προφητείας, πρότερον ἀποκεκλεισμένας τῇ τῆς γλώττης ἀσαφείᾳ, πάντοθεν ἀνοιγῆναι παρεσκεύασε διὰ τῆς ἐρμηνείας, ἵνα πάντες οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν πανταχόθεν συρρέοντες, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς εὐκολίας ταύτας ὁδεύοντες τὰς ὁδοὺς, δι' αὐτῶν δυνηθῶσι πρὸς τὸν βασιλέα τῶν προφητῶν ἐλθεῖν, καὶ προσκυνῆσαι τῷ μονογενεῖ τοῦ Θεοῦ Υἱῷ. Διὰ τοῦτο πρό γε τοῦ χρόνου τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἠρμηνεύθησαν ἅπασαι· ἐπεὶ εἰ ἔμενον ἐν τῇ Ἑβραϊδί διαλέκτῳ μόνον, ἔλεγε δὲ ὁ Δαυΐδ, Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς, πόθεν ἔμελλεν εἰδέναι τὸ λεγόμενον ὁ Σύρος, ἢ ὁ Γαλάτης, ἢ ὁ Μακεδών, ἢ ὁ Ἀθηναῖος, ἐν ἀσαφείᾳ μενούσης τῆς Γραφῆς;».

Fragment of ancient papyrus with Greek text. The text is written in a cursive hand and includes the following legible words and phrases:

Καὶ ἀφ' ἧς
τοῦ σωτηρίου
τοῦ ἡμετέρου
τοῦ ἐκ κυρίου θεοῦ
ἡμῶν
τοῦ ἐκ κυρίου
τοῦ ἐκ κυρίου

Fragment of an ancient manuscript page with Greek text. The text is written in a cursive hand and includes the following legible words and phrases:

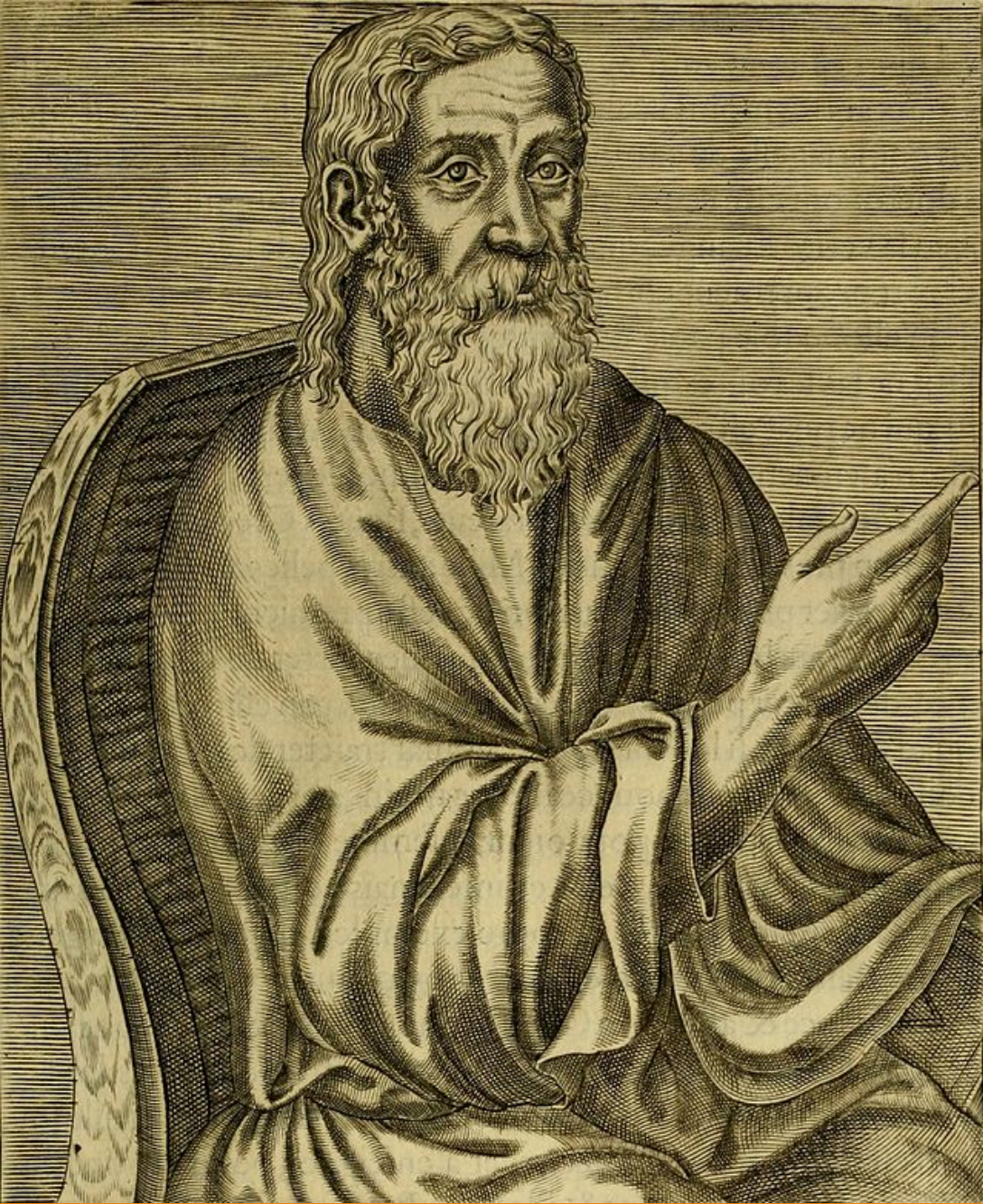
Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν ἄκουε· καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου· καὶ ὁ θέλων λαμβάντω τὸ ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

Fragment of an ancient scroll with Greek text. The text is written in a cursive hand and includes the following legible words and phrases:

ΤΑΙ ΚΛΕΙΣΑΙ ΤΗΝ ΠΥΛΗΝ ΤΗΣ ΠΟΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ
ΟΙΣ ΕΙΣΕΛΘΟΥΝΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ
ΟΙΣ ΕΙΣΕΛΘΟΥΝΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ
ΟΙΣ ΕΙΣΕΛΘΟΥΝΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ
ΟΙΣ ΕΙΣΕΛΘΟΥΝΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ
ΟΙΣ ΕΙΣΕΛΘΟΥΝΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΟΥΤΩΝ

Φίλων ο Ιουδαίος

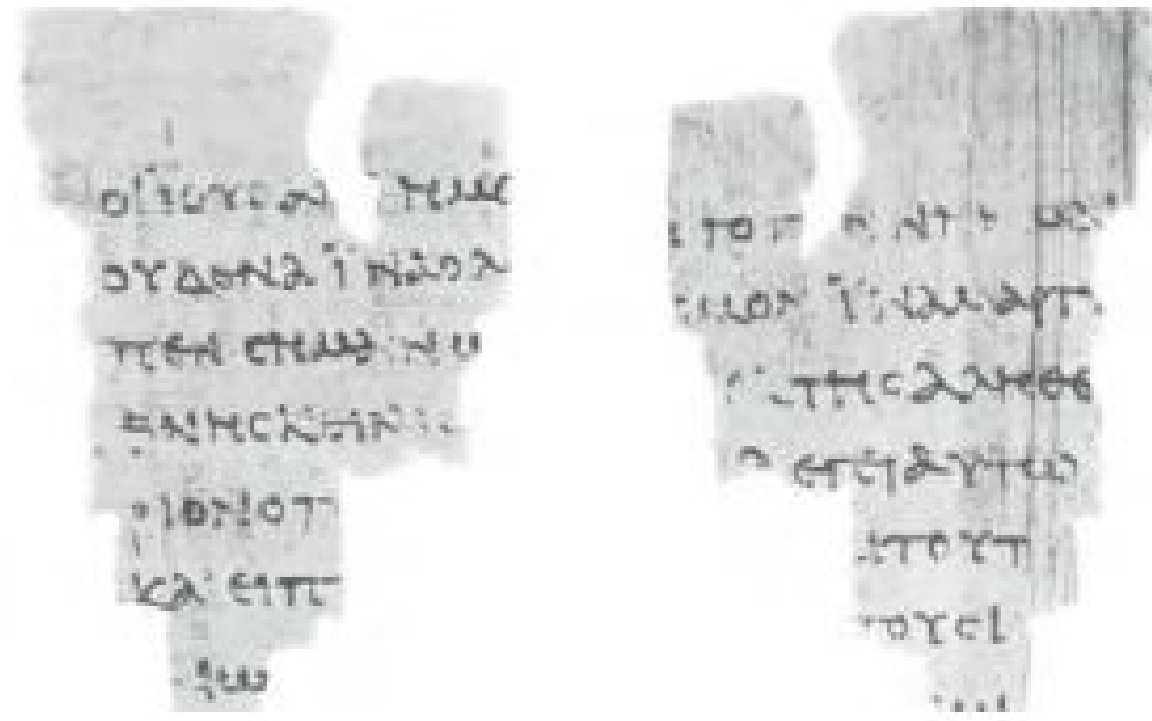

Κλήμης
Αλεξανδρεύς

Ωριγένης

Ο πάπυρος P52

Θεωρείται το **αρχαιότερο σωζόμενο χειρόγραφο** με κείμενο από την Καινή Διαθήκη. Χρονολογείται περίπου στο 100 – 125 μ.Χ. Ανακαλύφθηκε στην Αίγυπτο το 1920. Το μέγεθός του είναι 8,9 X 6 εκ. και είναι γραμμένο και στις δύο όψεις. Κάθε όψη περιέχει 7 γραμμές από το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο (18, 31-33 και 18, 37-38).

Η ελληνική κλασική αττικίζουσα ως γλώσσα της Εκκλησίας

Όταν [...] το μήνυμα του Χριστιανισμού ως νέας θρησκείας άρχισε να εξαπλώνεται και να διεκδικεί μια θέση στις ανώτερες κοινωνικές τάξεις, προέκυψε η ανάγκη να διαφοροποιήσει το γλωσσικό του όργανο, προκειμένου να διεισδύσει και στις τάξεις των μορφωμένων.

Έλληνες
Πατέρες της
Εκκλησίας

Π

ΤΕΧΝΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ
ΕΖΕΙΣΤΗΝ

ΜΙΖΟΜΕΝ ΤΟ ΠΑΝ
ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΗΛΟΓΙΚΟΝ
ΤΟ ΗΛΕΘΑ ΤΟ ΘΥΜΙΚΟ
ΤΟ ΜΙΣΧΟΝ ΤΟ ΠΡΟΥ
ΜΗΤΙΚΟΝ ΤΟ ΝΑΕΤΟΝ
ΤΗΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΝ ΕΠΙ
ΚΕΙΜΕΝΗΝ ΤΟΙΣ ΛΟΙΠΟΙΣ

ΔΕΛΑ
ΤΟΕΥ
ΡΕΩΑ
ΙΡΙΝ
ΚΑΙΔ
ΗΜΑ
ΡΟΙΤ
ΣΤΑ
ΑΔΟΛ
ΔΙΑΤ
ΝΙΜ
ΣΥΕΤ
ΧΙΧΑ
ΦΕΕ
ΤΗΣ
ΧΝΟ

Μεγαλογράμματη γραφή

ὁπίσω μου ἔρχομαι
ἔρχομαι. ὅς ἐστι
προσθέν μου γέ
γομεν. οὐδὲ οὐ
κείμαι ἀξίος. ἰ
μαρτυροῦμαι
τοῖς ἰμαρτα τοῦ
ὑποδήματός
ἐπιπέμματα
μία ἀβύθου. π
ραμ τοῦ ἰορδα
μου. ὅπου ἴω

ταὸ ἴω κεί
μαρτυροῦμαι. 3
ἀπῆλθε 3 πρὸ
ἑαυτοῦ θαυμα
ζοῦν τὸ γόμοσ
καὶ ἰδοὺ δὲ ἐ
ξ αὐτοῦ. ἴωσα
πορδοῦντοί ἐ
αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
εἰς ἑσπέρην
πῆχουσαμ γαδί
οὐσ ὁ δὲ κούτα

Η παιδεία στο Βυζάντιο

Ἡ πρώτη ἀσπίς. ἡ πρώτη πύλη τοῦ ἱεροῦ. ἡ πρώτη ἀπόλη τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιπέδον

Ἡ πρώτη ἀσπίς. ἡ πρώτη πύλη τοῦ ἱεροῦ. ἡ πρώτη ἀπόλη τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιπέδον. Ἡ πρώτη ἀσπίς. ἡ πρώτη πύλη τοῦ ἱεροῦ. ἡ πρώτη ἀπόλη τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιπέδον. Ἡ πρώτη ἀσπίς. ἡ πρώτη πύλη τοῦ ἱεροῦ. ἡ πρώτη ἀπόλη τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιπέδον.

Ἡ πρώτη ἀσπίς. ἡ πρώτη πύλη τοῦ ἱεροῦ. ἡ πρώτη ἀπόλη τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιπέδον

Ὁ οἶκος

οἱ τε κρηνοὶ

ὁ ἀμπελι

Ἡ πρώτη ἀσπίς. ἡ πρώτη πύλη τοῦ ἱεροῦ. ἡ πρώτη ἀπόλη τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιπέδον

Βυζαντινά εικονογραφημένα χειρόγραφα

Ένα εικονογραφημένο χειρόγραφο, δώρο του Πατριάρχη Φωτίου Α΄ στον αυτοκράτορα Βασίλειο Α΄

Οι Ομιλίες του Γρηγορίου Ναζιανζηνού είναι βυζαντινό εικονογραφημένο χειρόγραφο που φυλάσσεται στην Εθνική βιβλιοθήκη της Γαλλίας με αριθμό BNF MS gr. 510.

Είναι έξοχο δείγμα εικονογραφίας από την εποχή της Μακεδονικής αναγέννησης και της Βυζαντινής τέχνης γενικότερα. Θεωρείται μάλιστα ένα από τα πολυπλοκότερα και πλέον εξειδικευμένα εικονογραφημένα χειρόγραφα που κατασκευάστηκαν ποτέ στο Βυζάντιο.

Το χειρόγραφο γράφτηκε το έτος 879 ως 882 στην Κωνσταντινούπολη υπό την αυστηρή επιμέλεια του Πατριάρχη Φωτίου Α΄.

Ο Φώτιος το δώρισε στον Αυτοκράτορα Βασίλειο Α΄ τον ιδρυτή της Μακεδονικής δυναστείας ως ψυχαγωγικό και επιμορφωτικό ανάγνωσμα.

Οι Ομιλίες του Γρηγορίου Ναζιανζηνού ήταν ένα από τα σημαντικότερα θρησκευτικά αναγνώσματα στην Βυζαντινή αυτοκρατορία. Η χρήση των Ομιλιών ήταν καθιερωμένη στις λειτουργικές τελετές όλο το χρόνο, ενώ αντίγραφά τους ήταν πολύ διαδεδομένα. Το χειρόγραφο BNF MS gr. 510 περιέχει το πλήρες κείμενο των Ομιλιών του Γρηγορίου Ναζιανζηνού.

Το πέρασμα του χρόνου έχει φέρει σημαντική φθορά στο χειρόγραφο BNF MS gr. 510. Περιέχει 46 ολοσέλιδες μικρογραφίες, καθώς και ωραιότατα επίτιτλα και πολλά διακοσμητικά αρχικά γράμματα, πολλά εκ των οποίων επίχρυσα.

Περιέχει επίσης περισσότερες από 200 εικόνες από την ζωή της αυτοκρατορικής οικογένειας, του Γρηγορίου Ναζιανζηνού, πολλών Αγίων και Μαρτύρων.

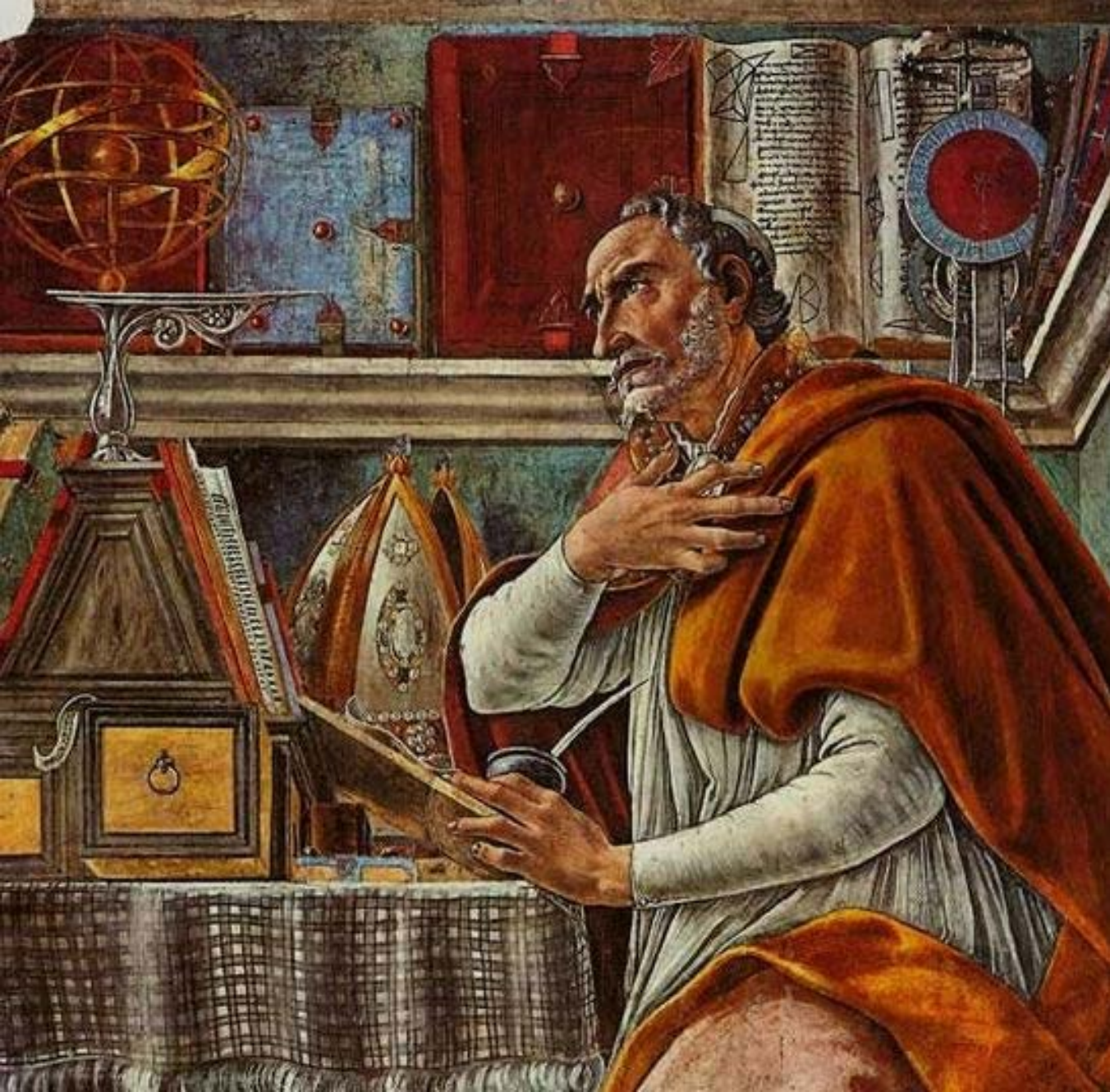
Handwritten text in a medieval script, likely Latin or Greek, arranged in several lines. The text is partially obscured by the illustration below.

Handwritten text in a medieval script, likely Latin or Greek, located below the illustration.

Ιερός Αυγουστίνος, 4^{ος}-5^{ος} αι.

Θωμάς Ακινάτης, 13^{ος} αι.

Laurentius de
Solima duxit